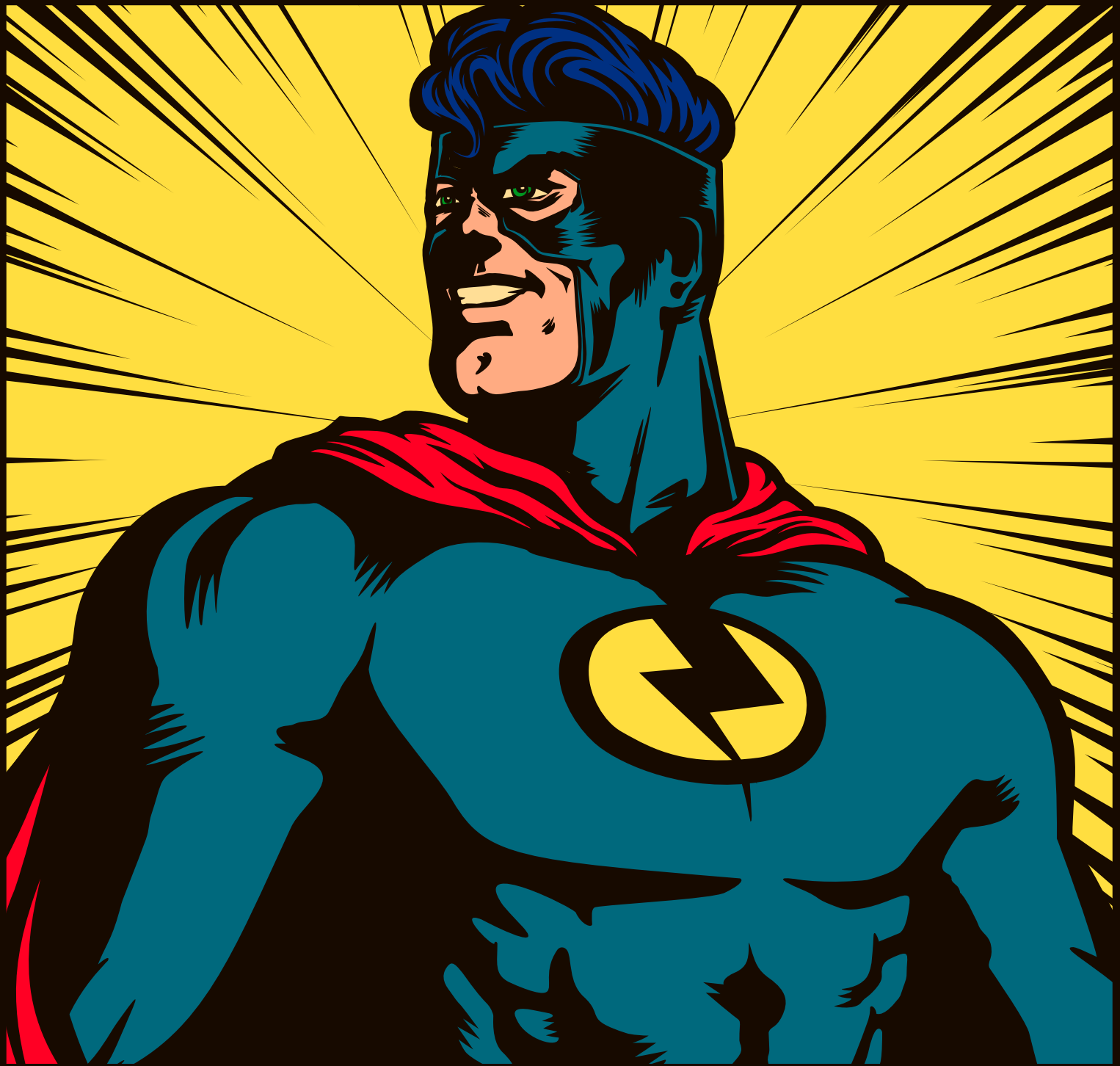

מי רוצה להיות ג'בור-על?

מי המציא את ג'בורי-העל המופלאים? האם ג'בורי-על קיימים באמת
או שהם רק פרי דמיונם של כותבי ספרים ותסריטים?

כתבה: סירי צוק

לפעמים אנחנו ממש צריכים גיבור-על. נכון שהיה יכול להיות נחמד אילו היה גיבור-על בסביבה ברגעים שאנחנו תקועים מתחת לפיל או נאבקים עם תנין, אבל תודו שרגעים כאלה מעטים יחסית, בישראל לפחות. עם זאת, יש גיבור-על שבהחלט היה יכול להתאים לנו עכשיו. תארו לעצמכם את קורונה-מן מגיע פתאום, בחליפה מגניבה ובמסכה תואמת, ומחסל את הקורונה ברגע? אני כבר יכולה לדמיין את סצנת הסיום של הסרט: הרחובות הריקים יתמלאו מחדש, אנשים יורידו את המסכות וישליכו את האלכוג'ל, ונכדים יתחבקו עם סבא וסבתא. זה חיסון? זו תרופה? לא, זה קורונה-מן!

עולם של גיבורי-על

אילו סטן לי, כותב ועורך קומיקס (עלילון בעברית) שהיה ממייסדי חברת הקומיקס מארוול, היה עדיין בחיים, הוא בטוח היה ממציא לנו גיבור-על או גיבורת-על אנטי-קורונה כאלה. סטן לי יצר בין השאר את ספיידרמן, ארבעת המופלאים, הענק הירוק, אקס-מן ועוד.

אחד החידושים שלו היה המצאת עולם שכל גיבורי-העל של מארוול פועלים בו. להבדיל מסופרמן, שלא ממש נפגש עם גיבורי-על אחרים חוץ מבהתערבויות של קוראי קומיקס (מי חזק יותר, סופרמן או... כל גיבור-על אחר - שאלה זו

מופיעה בגוגל מיליוני פעמים), הגיבורים של מארוול חולקים עולם, ולכן הסיפורים שלהם מעניינים יותר, וחשוב מזה - קלים יותר לשיווק. כי כשכל גיבורי-העל פועלים באותו עולם, כל הסרטים הם בעצם חלק מסדרה אחת, ושום מעריץ של איירון-מן לא יפסיד סיכוי להופעת אורח שלו בסרט של הפנתר השחור.

סטן לי אהב להופיע בעצמו בתפקידי אורח בסרטים של מארוול, וכיכב בין השאר כנהג הסעות בית ספר וכגנרל במלחמת העולם השנייה בסרטי "הנוקמים", כשופט בתחרות מלכת יופי ב"איירון-מן 3", כברמן ב"אנט-מן", ובתפקיד עצמו ב"קפטן מארוול".

גיבורי-על אמיתיים

כשסטן לי לא המציא קומיקסים או הגיח לרגע בסרטים, הוא השתתף בסדרת תעודה שנקראה (בתרגום חופשי) "אנשי-העל של סטן לי". בסדרה חיפשו גיבורי-על אמיתיים - אנשים בעלי כוחות יוצאי דופן שקיימים במציאות. הרי המציאות באמת עולה על כל דמיון, אז למה לא לחפש גיבורי-על שלא דווקא נעקצו על ידי עכביש רדיואקטיבי או הגיעו מכוכב אחר, אלא אנשים בעלי תכונות על-אנושיות, שעדיין לא עשו עליהם סרט?

הסדרה עלתה בשנת 2010 ונמשכה שלוש עונות. הוצגו בה אנשים רבים, רובם מוכרים היטב לספר השיאים של גינס. למשל: אדם בעל זיכרון פוטוגרפי מושלם, שמסוגל להביט במשהו לכמה דקות ואז לצייר אותו במדויק; גבר מלזי שיכול לסחוב יותר מ-200 טונות בעזרת... השיניים שלו; אצן אמריקני שרץ 50 מרתונים ב-50 ימים, וגבר קריבי שיכול לעצור את הנשימה מתחת למים במשך שמונה דקות! היה גם "מחשבון אנושי" - אדם שפתר חישובים מתמטיים מסובכים בראשו בשניות; אנגלי שמתקשר עם זאבים ואמריקני שננשך על ידי נחשים למטרת מחקר רפואי; ואדם שאוכל הכול. כן, גם מתכת ופלסטיק.

נער הגומי

המעניין מכולם לדעתי הוא שותפו של סטן לי להגשת הסדרה - דניאל בראונינג סמית, שנודע גם בכינוי קאָרְבּוּי - נער הגומי. בראונינג סמית,

הגמישות שלו מקורה במצב גנטי. הוא אובחן באחת מתסמונות אה־ל־דנלוס - קבוצת תסמונות גנטיות שמתבטאות בגמישות יתר של המפרקים בעקבות ליקוי ברקמות החיבור בגוף. רקמות החיבור אמורות לספק חוזק ויציבות לגוף ולשמור על צורתם של איברים ומערכות; מרכיב חשוב שלהן הוא החלבון קולגן.

כאשר יש פגיעה במבנה, בכמות או בעיבוד של הקולגן בגוף, נוצרת גמישות יתר, ובצידה - חוסר יציבות במפרקים, וכך אדם כמו בראונינג סמית יכול לפרוק או לנקוע את המפרקים שלו בקלות. רוב תסמונות אה־ל־דנלוס מלוות בעוד מאפיינים כמו כאב או נכות. בראונינג סמית אומר שהוא סובל מכאבים קלים יחסית, אבל כמה מהתסמונות האלה עלולות לגרום מוות.

יליד 1979, הוכתר בספר השיאים של גינס כאדם הגמיש בעולם, והוא מתפרנס מכישורי הגמישות שלו כאומן, בדרן, פעלולן, שחקן ועוד. הוא התחיל בגיל ארבע, כשהדהים את הוריו בקפיצות מהמיטה העליונה במיטת הקומתיים שלו, שהסתיימו בשפגט על הרצפה. בנעוריו השתתף בהופעות רחוב, ובגיל 18 הצטרף לקרקס נודד. בשלב מסוים הוא הלך ללמוד אצל מאסטר לו יי, בבית הספר למקצועות הקרקס בסן פרנסיסקו. היום בראונינג סמית מחזיק בשבעה שיאי גינס בתחום הגמישות. בין השאר הוא מסוגל להעביר את כל גופו דרך מחבט טניס בלי מיתרים, לסובב את הגו שלו ב־180 מעלות, ועוד פעולות שיגרמו לבייגלה (גם הפֶּרָצֶל וגם הכלב מהסיפור) להתבייש. אומנם בראונינג סמית התאמן שנים רבות, אבל

בקצרה

סטן לי, ממייסדי חברת הקומיקס מארוול, יצר בין השאר את ספיידרמן, ארבעת המופלאים, הענק הירוק, אקס־מן ועוד. הוא יצר עולם אחד שכל גיבורי־העל של מארוול פועלים בו.

בסדרת התעודה "אנשי העל של סטן לי" חיפשו גיבורי־על אמיתיים - אנשים בעלי כוחות יוצאי דופן שקיימים במציאות.

בקצרה

גיבורי־העל האמיתיים שהוצגו בסדרה היו מתוך ספר השיאים של גינס: היו שם אדם שסחב יותר מ־200 טונות בעזרת השיניים שלו, אצן שרץ 50 מרתונים ב־50 ימים, אדם שיכול לעצור את הנשימה מתחת למים במשך שמונה דקות ומישהו שאוכל הכול. אפילו מתכת ופלסטיק.

שותף להגשת הסדרה היה דניאל בראונינג סמית, שספר השיאים של גינס הכתיר אותו כאדם הגמיש בעולם. מעניין לדעת כי גמישותו – שהביאה לו תהילה – נובעת בעצם מליקוי ברקמות החיבור של גופו.

חולשה או כוח?

המסקנה מהמקרה של בראונינג סמית מעניינת מאוד: תכונה שיכולה להיחשב כוח־על של אדם אחד, יכולה להיות חולשה של אדם אחר. דוגמה אחרת היא סי־איי־פי (CIP) – תסמונת חוסר מולד של תחושת כאב. אנשים שסובלים מתסמונת זו אינם מרגישים כאב פיזי! מצד אחד הם סוג של גיבורי־על מאחר שדבר אינו כואב להם, ומצד אחר הם עלולים להיפגע ולפגוע בעצמם בגלל התסמונת.

גם במיתולוגיה היוונית, המלך מידאס, שהיה זכאי לבקש משאלה אחת מאל

היין דיוניסוס, ביקש לקבל מגע זהב – כוח־על שרק אל יווני יכול לתת לו. בהתחלה היה מידאס מאושר (ומעושר), אולם אז הוא גילה את הצד השלילי של התכונה: כל דבר שנגע בו הפך לזהב, כמו אוכל שרצה לאכול, שתייה שרצה לשתות, ובתו שרצה לחבק, שבלי רצונו הוא הפך אותה לפסל זהב. אז מי רוצה כוח־על? לכאורה נראה שכולנו רוצים, אבל כשחושבים על זה קצת לעומק, כוח־על גם עלול להיות חיסרון – הכוח עצמו או עצם העובדה שיש לך משהו יקר ערך כל כך שמשהו אחר עלול לפגוע בך בניסיון להשיג אותו. אבל נראה אתכם מסרבים כשמישהו מציע לכם כוח־על... לזה באמת צריך כוח־על.

שירי צוק חיברה ספרים רבים למבוגרים, לילדים ולנוער. לאחרונה יצא לאור ספרה החדש "מי רוצה כוח־על? ההתחלה" (פרטים בעמוד 55).

